

Izražavanje i stvaranje dovoljno je i opsežno programirano, ali nije jasno određeno prema ostalim disciplinama. Ta bi dva područja trebala biti praktična primjena i uvježbavanje svega naučenoga i intuitivnoga u jednoj cjelini. U programu nije uvijek tako. Navest ću samo jedan primjer. Tako se u VII. razredu pod *Izražavanje i stvaranje* nalaze žargonizmi, a prije ih nigdje nema.

Na temelju svega može se reći da je program u svojoj osnovi dobar, da je dobra podloga za usavršavanje, ali da u sadašnjem obliku u mnogim pojedinostima ne može zadovoljiti zadacima koji se pred njega postavljaju, jer je previše rascjepkan i nedovoljno određen.

Da bi se usavršio, potrebno bi bilo da se sastanu katedre, stručna društva, aktivni nastavnici da ga pretresu, a zatim da stručnjaci koji dobro poznaju područja koja ulaze u program, metodičari koji znaju kako se program ostvaruje i praktičari koji ga ostvaruju rasprave sve probleme koji se javljaju. Tako bi se moglo znati što jedna disciplina obuhvaća, što od nje treba ući u program

ONOMASTICA JUGOSLAVICA

Izišao je novi, osmi broj časopisa *Onomastica jugoslavica*. U njemu je 17 rasprava, šest prikaza i dva nekrologa.

Marinko Mitkov obrađuje nekoliko teoretskih pogleda u vezi sa značenjem, određenošću i množinom vlastitih imena u makedonskoj lingvistici, te zaključuje da ta problematika vlastitih imena nije specifična nego da je zajednička svim imenima uopće.

Karel Oliva promatra neke odnose između vlastitih imena i općih imenica i na temelju toga dolazi do glavnih svojstava vlastitih imena u odnosu prema općim imenicama. Tako zaključuje da je vlastito ime konvencionalni znak pojedinačnog denotata, da nema značenja u apelativnom smislu i da ga kao vlastito ime ne može ni dobiti, a ako ima oblik opće imenice, moguće ga je identificirati kao vlastito ime jedino u kontekstu.

i kako to treba ostvarivati. Tako bi u program pojedine discipline bile unesene ravnomjernije prema važnosti koju imaju i prema mogućnosti ostvarenja. To bi bilo jamstvo da za ono što je uneseno postoji puna svijest za sve implikacije što to unošenje znači za ostvarivanje u praksi. Tako bi plan bio jasniji, određeniji, ostvarljiviji, povezanost svih područja veća i time bi se osiguralo postizanje odgojno-obrazovnih zadataka koji se pred ovaj predmet postavljaju.

No da se to izvrši, postoji ozbiljna zapreka. Prekratak rok. U tako važnom poslu žurba je potpuno nerazumljiva.²

Stjepan Babić

² Javna je rasprava službeno otvorena 13. siječnja 1981., tiskani Prijedlog plana i programa ima oznaku *Zagreb, prosinca 1980.*, ali su ga naručitelji dobili potkraj veljače, a rok je trajao do 25. ožujka. Neke katedre, stručna društva, aktivni nastavnici sastajali su se na brzinu, a neki se nisu uspjeli ni sastati, a mnogi do polovice ožujka nisu uspjeli nabaviti ni tiskani tekst Prijedloga.

Dragutin Raguž u raspravi *Vlastita imena u frazeologiji* istražuje način ulaženja vlastitoga imena u frazem, frazeologizam i njegovo ponašanje u njemu. Istakavši bitne značajke frazeologizma, autor prelazi na bitna svojstva vlastitoga imena, te pokazuje da vlastita imena moraju izgubiti referencijalni karakter u svojoj upotrebi, moraju dobiti konotaciju, postati poopćena i fiksirana u osobitom spoju s kojom drugom riječi i time dobiti osobito značenje da bi mogla ući u sastav frazeološke sintagme. Zatim pokazuje čega sve ima u takvim frazeološkim sintagmama s onomastičkoga gledišta.

Vaclav Polák pokazuje kako je oronim *Baba*, osobito čest na Balkanu i u srednjoj Evropi, teško objasniti tradicionalnim tumačenjima, koja se više oslanjaju na formu nego na sadržaj. Ističe da takva imena najčešće označuju kamenita mjesta, litice, pećine, hrpe, gomile i sl., a da se značenje apelativa *baba* ne da povezati s takvim toponoma-

stičkim designacijama. Autor dovodi te toponime u vezu s ilirskim, albanskim i talijanskim, te zaključuje da je većina oronima s osnovama *bab* supstratnog podrijetla, a njihovo dovođenje u vezu sa slav. *baba* smatra plodom slavenske pučke etimologije.

Olga Ivanova u svom radu pokazuje da je ojkonom *Štip* nastao od antičkog ojkonima, prvotno hidronima *Astibos* i premda bi se s pravom moglo očekivati da je kao ojkonom potpuno osamljen, ona navodi dva ojkonima (*Istebanji* i *Stipona*) koji predstavljaju stanovitu razvojnu fazu od antičkog lika prema konačnom slaviziranom liku.

Dragomir Vujičić u članku *Neki aspekti tumačenja hidronima Drina i prefiksarno-sufiksarnog modela Podrinje* bavi se s tri osnovna pitanja: 1. odnos *Drin*: *Drina*, 2. njihova etimologija i semantička vrijednost i 3. prefiksarno-sufiksarni model *Podrinje*, njegovo značenje i proširenost.

Janez Orešnik u članku *Krajevno ime Laibach v Nemčiji* kaže kako se ojkonom i hidronim *Laibach* javlja u području *Oberfranken*. Prema *Schwarzu* to potječe od slav. *L'ubina* »lieber Bach«, a to je važno stoga što se ojkonom *Ljubljana* i hidronim *Ljubljana* na njemačkom zovu *Laibach*.

Zvezdana Pavlović u radu *Tvorbene mogućnosti sufiksa -ska/-ski u hidronimiji* istražuje uporabnu vrijednost toga sufiksa u hidronimiji, način njegova ulaganja u hidronimski sustav ovisno o kombinatornim mogućnostima s onomastičkim elementima (osobno ime, apelativ, toponim i sl.), te semantičku ulogu toga formanta u novonastalom hidronimu.

Ljubica Stankovska navodi različita objašnjenja toponima *Vešala* i sl., ali ističe i mogućnost da se u tom toponimu krije antropnim **Vešal* / : *Veislav*, *Velimir*, *Veselin*) i to potkrepljuje činjenicom da je u makedonskoj antropnimiji hipokoristik *Vešale* vrlo rano potvrđen i da je tvorba hipokoristika sufiksom *-al/-ale/* vrlo stara u razvoju makedonskog antropnimskog sustava.

Dušan Čop na temelju katastarskih i turističkih specijalnih karata pokazuje kako se javljaju krupne pogreške u pisanju mikro-

toponima ako se ne pozna govor dotičnog kraja, etimologija mikrotoponima i sl., te upozorava da se u takvu poslu treba harem posavjetovati s jezičnim stručnjakom kako bi se izbjegle takve pogreške.

Živko Bjelanović u prilogu *Obiteljski nadimci u sjevernoj Dalmaciji* na temelju antropnimijske građe skupljene u 15 bukovičkih sela raspravlja o obiteljskim nadimcima, istražuje njihov oblik, sastav, podrijetlo i značenje, uspoređujući ih s obiteljskim i osobnim imenima. To je istraživanje veoma dragocjeno stoga što obiteljski nadimci postupno iščezavaju, te je potrebno od tajni toga još živog onomastičkog leksika otkriti koliko se još dade.

Drago Čupić, našavši preko 60 prezimena u crnogorskoj antropnimiji sa sufiksom *-ac/ -ica*, klasificirao ih je po njihovoj osnovi i njezinu značenju, te utvrdio etimologiju, odnosno način postanka određenog prezimena gdje je to bilo moguće.

Mate Šimundić u radu *Nepoznata osobna imena u »Spisima šibenskog notara Slavogosta* izdvojio je iz Slavogostovih bilježaka nepoznata osobna imena i neka prezimena, objasnio ih i protumačio njihovo značenje na poredbenoj slavenskoj osnovi.

U radu *Značenje nekih osobnih imena iz Sumpetarskog kartulara* Mate Šimundić je drukčije pročitao i razjasnio neka stara hrvatska latinizirana osobna imena nego što je to Petar Skok u obradi onomastičkog dijela *Kartulara*.

Velimir Mihajlović u raspravi o prezimenu *Šunjevarić* zaključuje da se u prvom dijelu toga prezimena krije neki apelativ i preko toponima *Vala od Šunja* (mletački *Val Bisson*) dokazuje da osnova *šunj-* dolazi od talijanske riječi *biscia* u značenju *zmija*, a fonetski to objašnjava mletačkim *Bisson*, što u nas daje *Pšunj*, a ispadanjem suglasnika *p* dobivamo *Šunj*. On stoga dodaje da bi to prezime u slobodnom prijevodu bilo *Zmijevarić*, a kako je to kuhanje zmija imalo magijsku funkciju, značenjski je slično prezime *Vračarić*.

Janez Keber u prilogu *Priimki v Skokovem in Bezlajevem etimološkem slovarju* navodi slovenska prezimena što ih Skok i *Bezljaj* do-

nose u svojim etimološkom rječniku, ističe različitost kriterija i razloga po kojima su ta prezimena u jednoga i drugoga autora uzeta u rječnik, te kaže da je Skok unosio puno više prezimena i onomastičke građe uopće nego Bezljaj.

Aute Šupuk u svojem opsežnom radu *Antroponimna građa XV stoljeća iz šibenskih matrikula sv. Marije i sv. Duha* raspravlja o našim starim imenima i već formiranim prezimenima što se nalaze u tim matrikulama. Utvrđuje njihovo podrijetlo (svetačko, biblijsko, narodno), a zatim ih opet dalje razvrstava po postanku. Autor ističe kako je ta građa dragocjena jer se u njoj vidi antroponimna struktura šibenskog pučanstva i pokazuju razvojni putovi našeg glavnog antroponimnog procesa.

Tu nalazimo prikaze ovih onomastičkih radova:

Franc Jakopin prikazuje prvi svezak Bezljajeva etimološkog rječnika. Mira Menac piše o zborniku »Bjeloruska onomastika«, što ga je 1977. godine izdao u Minsku Institut za lingvistiku Akademije nauka Bjeloruske SSR. Milica Ladević upoznaje nas s knjigom Miloslave Kuappove »Jak se bude jame-novat«, što ju je 1978. u Pragu izdala Česloslovačka akademija znanosti. To je popis imena i prikaz načina i propisa kako se mogu upisati u matične knjige rođenih. Milenko Pekić prikazuje monografiju Živka Bjelanovića »Imena stanovnika mjesta Bukovica«, što ju je izdao Čakavski sabor u Splitu 1978. Petar Šimunović piše o knjizi Jürgena Udolpha »Studien zu Gewässernamen und Gewässerbezeichnungen«/Beiträge zur Namenforschung 17, Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg 1979).

Na kraju su nekrolozi prof. Lj. Jonkeu i prof. J. Vukoviću bivših članova Uredništva časopisa OJ.

Mile Mamić

O NAZIVLJU ZA OBLIKE RAZVEDENOSTI NAŠE MORSKE OBALE

SR Hrvatska je primorska i pomorska zemlja, socijalistička je republika koja oživotvoruje pretežiti dio plana jadranske dru-

štveno-gospodarske orijentacije ili litoralizacije, kako bi rekli naši gospodarstvenici i zemljopisci. U našem smo društvu ovakav plan prihvatili jer smo spoznali da nam on jamči raznoličniji i brži društveno-gospodarski razvoj i sudjelovanje naše savezne države u međunarodnoj podjeli rada. Takav razvoj, mislim, istodobno ne prati i jedan značajniji dio odgojno-obrazovnog postupka. Govor je o nazivlju za oblike razvedenosti naše morske obale. Takvo nam je nazivlje u našem govornom i znanstvenom jeziku brojčano više negoli nedostatno, iako znamo da naš primorski puk, posebice naši ribari i pomorci, za takve oblike ima veći broj naziva. Naše primorsko žiteljstvo živi i radi u okolišu u kojem se nalaze raznoliki oblici razvedenosti morske obale. Ovakvi mu oblici već stoljećima posredno daju neka temeljna sredstva za življenje, s njima je srastao, prate ga od rođenja do smrti. U njima gleda značajni domovinsko-pročelni dio pozornice povijesnih zbivanja naroda kojemu pripada, u njima vidi jamstvo svoje sretnije budućnosti. Međutim, takvi nazivi gotovo ne ulaze u naš govorni i znanstveni jezik. Jedan je od uzroka toj pojavi i taj što smo se tek nedavno oslobodili desetljećima prenatrženog isticanja ideje o nužnosti provedbe balkansko-podunavske društveno-gospodarske orijentacije. Pri tome smo zanemarivali zemljopisne prednosti naše zemlje kao sredozemne države. Danas ne bismo smjeli potcijeniti prednosti balkansko-podunavske orijentacije. Pri tome smo zanemarivali zajedničke od nas ponajprije zahtijevaju da iskoristimo položaj SFR Jugoslavije uz Jadransko more preko kojeg ima izlaz na Sredozemno more i na sva svjetska mora, a time i na svjetsko tržište. S tim u svezi mnoge su grane naše znanosti posljednjih godina u našoj primorskoj makroregiji pojačale svoj znanstveni rad. Navodim samo neke od njih: *zemljopis, biologija, agronomija, oceanografija, geologija, povijest, mnoge ekonomske i tehničke znanosti, turizmologija, pomorsko pravo, pomorsko građevinarstvo, arheologija, medicina te općenatodna obrana i društvena su-*